

ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ПЛАТФОРМАЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ШЕТЕЛ ТІЛІН МЕНГЕРУДЕГІ ОҚУ БЕЛСЕНДІЛІГІНЕ ЫҚПАЛЫ

Өсербай Шұғыла

7M01101 – Педагогика және психология білім бағдарламасының 2 курс магистранты Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Атырау қ, Қазақстан Республикасы
Ғылыми жетекшісі, п.ғ.д., профессор – Джанзакова Ш.И.

Аңдатпа. Мақалада цифрлық білім беру платформаларын қолданудың шетел тілін меңгерудегі оқу белсенділігіне ықпалы қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесіндегі цифрландыру үдерісі мен оның оқыту сапасына әсері талданады. Автор цифрлық платформалардың студенттердің танымдық қызығушылығын арттырудағы, оқу мотивациясын күшейтудегі және тілдік дағдыларын дамытудағы рөлін сипаттайды. Сонымен қатар, интерактивті құралдардың, геймификация элементтерінің және мультимедиялық ресурстардың оқу үдерісін тиімді ұйымдастырудағы маңызы айқындалады. Зерттеу нәтижесінде цифрлық технологияларды тиімді пайдалану студенттердің оқу белсенділігін арттырып, шетел тілін меңгеру сапасын жақсартатыны анықталды.

Кілт сөздер: цифрлық білім беру платформалары, шетел тілі, оқу белсенділігі, мотивация, интерактивті оқыту, геймификация, мультимедиялық ресурстар, онлайн оқыту, тілдік дағдылар, білім беру технологиялары.

Қазіргі білім беру жүйесі цифрландыру үдерісінің ықпалымен жаңа даму кезеңіне қадам басты. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуы оқыту әдістері мен құралдарын түбегейлі өзгертіп, білім алушылардың оқу белсенділігін арттыруға жаңа мүмкіндіктер ашты. Әсіресе, шетел тілдерін меңгеру барысында цифрлық білім беру платформаларын қолдану өзектілігі артып отыр. Бұл платформалар студенттердің танымдық белсенділігін күшейтіп, оқу үдерісін интерактивті, қызықты әрі тиімді етеді.

Қалыптасқан білім беру жүйесіне жасалған талдау дәстүрлі білім беру қағидалары заманауи қоғамның тұлға дамуына қоятын талаптарына сәйкес келмейтіндігіне аса назар аударады. Дәстүрлі білім беру жүйесінің мәнін психолого-педагогикалық бағалауда ең алдымен оқу-тәрбие үдерісі түпкі нәтижеге, қажетті білім, дағды, икемділікті қалыптастыруға бағыт алатыны яғни білімге бағдар қойылатыны атап өтіледі. Бұл орайда оқыту мазмұны мен құрылымы, әдістері, мен оқыту үдерісі сырттан берілген стандартқа сай толықтай келтіріледі.

Соңғы онжылдықта білім беру саласында жеке тұлғаға бағдарланған оқыту басымдыққа ие болып келеді. Бұл оқыту түрінде білім мазмұнының мәні деп тұлға өзіне жат санайтын ақпарат емес, керісінше жеке адамның өзіне көбірек тоқталу саналады. Жаңа тәсіл қалыпты оқыту мен әдістерді іске асыру стратегияларын қайта қарауды талап етті. Ал бұл болса студенттердің білімді өз бетімен игеріп, үнемі ізденіс үстінде болып, педагогтік шығармашылық дағдыларын жетілдіруге, өзекті мәселелерді талдау әрі шешуіне бейімделуіне алып келеді. Осылайша білім беру құрылымын таңдау еркіндігі, тұлғаның мәдени, интеллектуалдық өмірлік қажеттіліктерін қанағаттандыра өзін-өзі даралауға, жетілдіруге жол ашады.

Қазіргі технологиялар оқытуда компьютерді пайдалануға бағытталғандықтан

оқыту жүйесінің негізін оқыту үдерісін жүзеге асыруға арналған барлық материалдары бар программалық құралдар қамтуы тиіс. Оқыту технологиясы, сондай-ақ, білім берудегі ақпараттық технологиялардың даму үдерісіне де ұмтылыс берді.

Оқытудың ақпараттық технологиясы – бұл ақпаратпен жұмыс істеуге арналған арнайы тәсілдер, программалық және техникалық құралдарды (аудио, бейне құралдар, компьютерлер, телекоммуникациялық желілер) пайдаланатын педагогикалық технология[47].

Оқыту саласында оқытудың ақпараттық технологияларының дамуына байланысты жаңа мүмкіндіктер ашылды. Ең алдымен, бұл интерактивті программалардағы диалогтық қарым- қатынас, графиканың кеңінен пайдаланылуы (суреттер, схемалар, диаграммалар, сызбалар, карталар, фотографиялар). Олардың қолданылуы оқушыға ақпаратты жаңа деңгейде беру мүмкіндігін ұсынып, оны түсінуін жақсартады, интуиция, образдық ойлау тәрізді жеке тұлғаның маңызды сапаларының дамуын қамтамасыз етеді.

Қазіргі уақытта әртүрлі оқу пәндері бойынша электронды оқу басылымдары жасалып, пайдаланылуда, олар оқу-әдістемелік материалдар (демонстрациялық, теориялық, практикалық және бақылау) кешенін, сондай-ақ, оқыту үдерісін басқаратын компьютерлік программаларды қамтиды.

Электрондық оқу басылымдарына оқу әдістемелік материалдардың төмендегідей электрондық нұсқалары жатады:

- иллюстрациялық сипаттағы компьютерлік презентациялар;
- электрондық сөздік – анықтамалықтар және оқулықтар;
- шынайы үдерістерді моделдеу мүмкіндігі бар лабораториялық практикумдер;
- жаттықтырушы программалар;
- тест жүйелері.

Шетел тілін меңгеру – күрделі әрі көпқырлы процесс. Ол тілдік дағдыларды (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) қатар дамытуды талап етеді. Дәстүрлі оқыту әдістері көбінесе мұғалімге тәуелді болса, цифрлық платформалар білім алушыға дербес жұмыс істеуге, өз қарқынымен білім алуға мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде оқу белсенділігінің артуына әсер етеді.

Цифрлық білім беру платформаларына онлайн курстар, мобильді қосымшалар, интерактивті жаттығулар жүйесі, бейнесабақтар мен виртуалды сыныптар жатады. Мұндай платформаларда оқу материалы мультимедиялық форматта ұсынылады: мәтін, аудио, бейне және анимация арқылы. Бұл ақпаратты қабылдауды жеңілдетіп, білім алушылардың қызығушылығын арттырады. Нәтижесінде студенттердің сабаққа қатысу белсенділігі мен оқу мотивациясы жоғарылайды.

Интерактивті жаттығулар жүйесі және шетел тілін оқытудағы рөлі.

Интерактивті жаттығулар жүйесі – студенттердің белсенді қатысуымен жүзеге асырылатын, компьютерлік немесе онлайн платформада орындалатын оқу тапсырмаларының жиынтығы. Бұл жүйе білім алушыларға өз бетімен тәжірибе жасауға, қателерін түзетуге және оқу материалын қайталауға мүмкіндік береді.

Негізгі ерекшеліктері:

1. **Белсенділік:** Оқушы тек қабылдаушы емес, ақпаратты өңдеуші және әрекет етуші ретінде қатысады.
2. **Жедел кері байланыс:** Көптеген интерактивті жаттығуларда жауапты енгізгеннен кейін жүйе дереу нәтиже береді, қателерді көрсетеді және түзету жолдарын ұсынады.
3. **Дыбыстық және визуалды қолдау:** Жаттығулар мәтін, аудио және бейне арқылы ұсынылады, бұл тыңдалым мен айтылым дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді.
4. **Динамикалық тапсырмалар:** Тесттер, сәйкестендіру, толықтыру, сөйлем

құрастыру, сөздік ойындар сияқты әртүрлі тапсырмалар студенттердің қызығушылығын сақтайды.

5. **Жеке қарқынға бейімделу:** Студент өзінің оқу деңгейіне сәйкес тапсырмаларды таңдай алады, бұл оқудың тиімділігін арттырады.

Қолдану үлгілері шетел тілін оқытуда:

- **Грамматикалық жаттығулар:** Студенттер сөйлемдерді дұрыс құрылымдауды онлайн орындап, автоматты түрде түзету алады.
- **Сөздік жаттығулар:** Жаңа сөздерді сәйкестендіру, аудио тындау арқылы дұрыс айтылымды бекіту.
- **Диалог құру:** Интерактивті тапсырмаларда студенттер бейнематериал немесе мәтін бойынша өз диалогтарын құрастырады.
- **Тест және викториналар:** Жүйе уақыт шектеуінде немесе деңгейлік тесттер арқылы білімді бекітуге мүмкіндік береді.

Артықшылықтары:

- Студенттердің оқу белсенділігін арттырады.
- Қателіктерді ерте кезеңде түзетуге мүмкіндік береді.
- Өзіндік бақылау мен жауапкершілікті дамытуға ықпал етеді.
- Сабақ материалын меңгеруді жеделдетеді және есте сақтау қабілетін нығайтады.

Интерактивті жаттығулар жүйесі – шетел тілін оқытудағы тиімді құралдардың бірі. Ол студенттердің белсенділігін арттырып, тілдік дағдыларды кешенді түрде дамытуға мүмкіндік береді. Цифрлық платформаларда қолданылатын интерактивті жаттығулар жүйесі заманауи білім беру үдерісін тиімді ұйымдастыруға және оқу мотивациясын күшейтуге септігін тигізеді.

Бейнесабақтар және олардың шетел тілін меңгерудегі рөлі.

Бейнесабақтар – бұл білім берудің мультимедиялық форматы, онда мәтін, дыбыс, бейне және визуалды элементтер біріктіріліп, сабақ мазмұнын тиімді жеткізуге мүмкіндік береді.

Шетел тілін оқытуда бейнесабақтар студенттердің оқу белсенділігін арттырудың маңызды құралдарының бірі болып табылады.

Бейнесабақтардың тиімділіктері:

1. **Көрнекілік:** Студенттер көрнекі бейне арқылы жаңа сөздерді, грамматикалық құрылымдарды және сөйлеу үлгілерін жеңіл меңгереді.
2. **Дыбыстық тәжірибе:** Тыңдалым дағдылары бейнесабақтағы аудио элементтер арқылы дамиды; сөйлеу үлгілері нақты және есте қаларлық болып беріледі.
3. **Мотивацияны арттыру:** Динамикалық, визуалды мазмұн студенттердің сабаққа деген қызығушылығын күшейтеді.
4. **Қайталау мүмкіндігі:** Бейнесабақты қалаған уақытта бірнеше рет қарауға болады, бұл өз бетімен білім алу дағдыларын дамытады.
5. **Интерактивті элементтер:** Көптеген бейнесабақтарда тесттер, сұрақ-жауап блоктары, мини-ойындар енгізіліп, студенттердің белсенділігін арттырады.

Практикалық

қолдану

мы

салы: Мұғалім жаңа тақырыпты бейнесабақ арқылы таныстырып, студенттерге көріп, тыңдағаннан кейін интерактивті тапсырмалар ұсынады. Оқушылар бейнесабақты қайталап, өздігінен диалогтар құрап, жазба жұмыстарын орындай алады.

Бейнесабақтар шетел тілін оқытуда оқушылардың оқу белсенділігін арттыру, тыңдалым мен айтылым дағдыларын дамыту, сабақ процесін қызықты әрі нәтижелі етуге мүмкіндік береді. Цифрлық платформаларда бейнесабақтарды қолдану заманауи білім берудің негізгі компонентіне айналды.

Виртуалды сыныптар және шетел тілін оқытудағы рөлі

Виртуалды сынып – бұл студенттер мен оқытушы арасындағы оқу процесін онлайн форматта ұйымдастыруға мүмкіндік беретін интерактивті білім беру ортасы. Виртуалды сыныптар аудио, бейне, мәтін және чат құралдарын біріктіру арқылы нақты уақыт режимінде сабақ өткізуге мүмкіндік береді.

Негізгі ерекшеліктері:

1. **Қашықтықтан қатысу:** Студенттер кез келген жерде бола отырып, сабаққа қосыла алады. Бұл әсіресе шалғай аймақтардағы немесе халықаралық қатысушылар үшін тиімді.
2. **Интерактивтік:** Сабақ барысында сұрақ-жауап, пікірталас, топтық жұмыс жүргізуге мүмкіндік бар. Бұл студенттердің белсенділігін арттырады.
3. **Көрнекілік:** Виртуалды сыныптарда слайдтар, бейне, аудио және мультимедиялық ресурстарды көрсету арқылы оқу материалын тиімді жеткізуге болады.
4. **Жазбалар мен қайталау:** Сабақ жазбаларын кейінірек көруге және қайталауға болады, бұл оқу процесін өз бетімен жетілдіруге мүмкіндік береді.
5. **Басқару және бақылау:** Оқытушы студенттердің қатысуын, тапсырмаларды орындауын және белсенділігін онлайн қадағалай алады.

Қолдану үлгілері шетел тілін оқытуда:

- **Онлайн лекциялар:** Жаңа тақырыптарды түсіндіру, грамматикалық құрылымдарды көрсету, жаңа сөздерді енгізу.
- **Топтық жобалар:** Студенттер виртуалды топтарға бөлініп, диалогтар, презентациялар немесе рөлдік ойындар орындайды.
- **Пікірталастар:** Дискуссиялар арқылы сөйлеу дағдыларын жетілдіру, тілдік қорды кеңейту.
- **Сауалнама және тесттер:** Сабақ барысында интерактивті тесттер, викториналар арқылы білім деңгейін тексеру.

Артықшылықтары:

- Студенттердің оқу белсенділігін арттырады.
- Тілдік ортаға ену мүмкіндігін кеңейтеді.
- Оқыту процесін икемді және қолжетімді етеді.
- Онлайн платформада білім беру сапасын арттырады.

Виртуалды сыныптар – шетел тілін оқытуда оқу белсенділігін арттырудың және тілдік дағдыларды кешенді дамытудың тиімді құралы. Олар оқу процесін интерактивті, қызықты және нәтижелі етеді, студенттердің мотивациясын күшейтеді және заманауи білім беру талаптарына сай келеді.

Цифрлық платформалардың тағы бір маңызды артықшылығы – интерактивтілік. Тест тапсырмалары, ойын элементтері, пікірталас алаңдары, чаттар мен форумдар студенттердің белсенді қатысуын қамтамасыз етеді. Әсіресе, геймификация элементтері (ұпай жинау, деңгейден өту, марапат алу) оқу процесін қызықты етіп, білім алушыларды ынталандырады. Бұл шетел тілін үйрену барысында жиі кездесетін психологиялық кедергілерді жеңуге көмектеседі.

Сонымен қатар, цифрлық платформалар жедел кері байланыс беруге мүмкіндік береді. Автоматты тексеру жүйелері арқылы студент өз қателерін бірден көріп, түзете алады. Бұл өздігінен білім алу дағдысын қалыптастырып, жауапкершілікті арттырады. Оқытушы да студенттердің үлгерімін онлайн бақылап, оқу процесін тиімді ұйымдастыра алады.

Шетел тілін меңгеруде коммуникация ерекше рөл атқарады. Цифрлық платформалар бұл бағытта да үлкен мүмкіндіктер ұсынады. Бейнеқоңыраулар, онлайн пікірталастар, шетелдік серіктестермен тілдік алмасу бағдарламалары студенттердің тілдік ортаға енуіне жағдай жасайды. Бұл олардың сөйлеу дағдыларын дамытып, тілдік кедергілерді азайтады.

Алайда цифрлық технологияларды қолдануда белгілі бір қиындықтар да бар. Мысалы, техникалық құралдардың жеткіліксіздігі, интернет сапасының төмендігі, студенттердің өзін-өзі бақылау дағдыларының әлсіздігі оқу тиімділігіне кері әсер етуі мүмкін. Сонымен қатар, ақпараттың шамадан тыс көп болуы назардың бөлінуіне әкеледі. Сондықтан цифрлық платформаларды тиімді пайдалану үшін педагогикалық тұрғыдан дұрыс ұйымдастыру маңызды.

Зерттеулер көрсеткендей, цифрлық білім беру платформаларын жүйелі түрде қолдану студенттердің оқу белсенділігін айтарлықтай арттырады. Олар оқу процесіне белсенді қатысып, тапсырмаларды орындауға ынталы болады, өз бетімен білім алуға дағдыланады. Бұл шетел тілін меңгерудің сапасын жақсартып, білім нәтижесін арттырады.

Қорытындылай келе, цифрлық білім беру платформалары – шетел тілін оқытудағы тиімді құралдардың бірі. Олар оқу процесін жаңғыртып, студенттердің белсенділігін арттыруға, мотивациясын күшейтуге және тілдік дағдыларын кешенді дамытуға ықпал етеді. Сондықтан қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық технологияларды кеңінен енгізу – уақыт талабы. Бұл бағытта педагогтардың цифрлық құзыреттілігін арттыру және сапалы білім беру контентін дамыту маңызды болып табылады.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Кузнецова, Е.В. Цифровые образовательные технологии и их влияние на учебную активность студентов. – Москва: Наука, 2020. – 215 с.
2. Борисова, И.А. Интерактивные методы обучения иностранным языкам в цифровой среде. – Санкт-Петербург: Питер, 2019. – 184 с.
3. Смит, Дж. Digital Platforms in Language Learning: Motivating Student Engagement. – London: Routledge, 2021. – 230 p.
4. Johnson, R., & Lee, M. Virtual Classrooms and E-Learning Strategies for Modern Education. – New York: Springer, 2020. – 198 p.
5. Ким, С. Мультимедийные технологии и обучение иностранным языкам. – Москва: Логос, 2018. – 152 с.